

**Biblioteksplan
för
Valdemarsviks
kommun
2016-2019**

Biblioteksplan för Valdemarsviks bibliotek

Bakgrund

Enligt bibliotekslagens 17 § ska kommuner och landsting anta planer för biblioteksverksamheterna. En biblioteksplan är ett redskap för att strukturerat och i samverkan ta tillvara de biblioteksresurser som finns, skapa beredskap för framtidens krav och för att stimulera till utveckling.

Följande dokument reglerar biblioteksverksamhet i svenska kommuner:

- Bibliotekslagen SFS 2013:801.
- FN:s barnkonvention.
- Unescos folkbiblioteksmanifest.
- Unescos skolbiblioteksmanifest.
- Svensk biblioteksförerings rekommendationer för folkbibliotekens barn- och ungdomsverksamhet.
- De nationella kulturpolitiska målen (Kulturutskottets betänkande 2009/10:KrU5, s. 13).
- Läroplaner för förskola, grundskola och särskola.
- Kultur- och fritidsnämndens samt barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplaner.

Bibliotekets demokratiska uppgift

Det allmänna biblioteksväsendet är en mycket betydelsefull aktör i det demokratiska samhället. I Bibliotekslagens 2§ står följande:

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas för alla.

Valdemarsviks kommun

Valdemarsvik är en skärgårdskommun med ca 7600 invånare. I kommunen finns en central tätort med drygt 2700 invånare och flera mindre orter. Några av de mindre orterna har förskolor och skolor f-6. Skola för år 1-9 finns i Valdemarsvik. I centralorten finns också vuxenutbildning. Några dagar i veckan bedriver även Nyströmska skolan i Söderköping lärlingsutbildning på gymnasienivå i Funkishuset. Valdemarsviks kommun har förhållandevis hög andel äldre invånare.

Valdemarsviks bibliotek

Biblioteket i Valdemarsvik har öppet 41 timmar i veckan under september till maj och 39 timmar sommartid. Filialbiblioteken i Gusum och Ringarum har öppet sex respektive sju timmar med full biblioteksservice vardera varje vecka. Filialbiblioteken är stängda sommartid.

Personalen på huvudbiblioteket och filialerna är för närvarande fördelad på två bibliotekarietjänster och 1,8 biblioteksassistenttjänster, varav den ena inbegriper ett övergripande verksamhetsansvar. Folkbiblioteksverksamheten ligger under sektor Samhällsbyggnad och Kultur. Skolbiblioteken drivs av Barn- och utbildningsförvaltningen.

Tillgång till biblioteksservice är en viktig grundbult i demokratin. För att kunna delta i en demokratisk process krävs tillgång till information samt en god förmåga att läsa. Valdemarsviks biblioteks främsta uppgift är att tillhandahålla information och förmedla litteratur och kultur. Dagens folkbibliotek erbjuder skön- och facklitteratur både i pappers- och elektronisk form, tidningar, tidskrifter, ljudböcker, dataspel, musik och film. För dem som av någon anledning har svårt att läsa vanliga böcker finns också talböcker, storstilsböcker och lättlästa böcker med enklare text. I början av år 2012 lanserades det för Östergötland gemensamma biblioteksdatasystemet GÖTA. I och med GÖTA får alla östgötar tillgång till hela Östergötlands folkbiblioteks bok- och mediebestånd med ett och samma lånekort. Den litteratur som Götabiblioteken inte tillhandahåller kan ofta fjärrlånas från andra bibliotek. Det innebär att man via kommunens bibliotek ska kunna få tag på litteratur från världens alla hörn.

Via bibliotekets hemsida kan man ladda hem och läsa e-böcker eller lyssna på e-ljudböcker. Dessutom kan man på två av tre folkbibliotek låna datorer på plats för Internet. På huvudbiblioteket och Gusumfilialen finns även trådlöst nätverk för besökare med egen bärbar dator, surfplatta eller telefon. För släktforskare finns en särskild, för ändamålet avsatt släktforskardator med bland annat databaserna Genline/Ancestry och AD-online. Biblioteket erbjuder också några andra databaser.

Omvärldsförändringar som påverkar verksamheten

- Snabba förändringar i samhället påverkar individen och ställer därmed ökade krav på bibliotekens flexibilitet och förmåga att förändra verksamheten.
- Det livslånga lärandet innebär att antalet personer i utbildning, på olika nivåer, ökar. Distanstudier, förändrad studieteknik med problembaserad inläring i grundskola och gymnasium samt att universitets- och högskolestuderande oftare använder folkbibliotek innebär ökad efterfrågan på informationstjänster, databaser och utbudet av fack- och kurslitteratur samt fjärrlån av sådan litteratur.
- IT-utvecklingen, distansarbete och informationssamhället i stort, ställer ökade krav på bibliotekets tjänster och resurser. Arbetet med bibliotekets hemsida och möjligheten till interaktivitet är prioriterat. Hemsidan är integrerad i GÖTA:s webbplats och gemensamma katalog.
- Det mångkulturella samhället kräver insatser där biblioteket fortsatt utgör en mötesplats för mångfald.

Det nya huvudbiblioteket

I början av juli 2012 flyttade biblioteket från Folkets hus till nya mer ändamålsenliga lokaler i Funkishuset. Detta har bland annat inneburit en förbättring av arbetsmiljön och nya möjligheter att bedriva en mångfacetterad biblioteksverksamhet. Det nya centrala läget innebär att fler personer får en naturlig tillgång till biblioteket. Framtiden kommer tack vare de nya lokalerna att innebära både en utmaning och ett gyllene tillfälle att vidareutveckla och finna nya former inom verksamheten.

Medieförsörjning och läsfrämjande

Under år 2015 skrevs en **Medieplan** för Valdemarsviks bibliotek som ska vara ett hjälpmedel i det strategiska arbetet och omfattar alla medier. Den utgör ett stöd för mediehanteringen och ska leda till att bibliotekens besökare får god service.

Likaså finns det även en **Läsfrämjandeplan** med riktlinjer för bibliotekets läsfrämjande verksamhet för barn och ungdomar.

Mål

- Tillgång till biblioteksservice är en viktig grundbult i demokratin. För att en person ska kunna delta i en demokratisk process krävs tillgång till information och en god förmåga att läsa, men även skriva. Biblioteken i Valdemarsvik ska vara en central plats där alla oavsett ålder, kön, ras, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass kan ta del av den information de önskar, i den form de önskar. Biblioteket kan även tillhandahålla ifrågasatta böcker som debatteras i samhället. Biblioteket har ett uppdrag att spegla rådande samhällsdebatt och verka för yttrandefrihet och fri åsiktsbildning. För att människor ska kunna bilda sig en egen uppfattning i aktuella frågor ska man kunna gå till källan och inte bara förlita sig på lösa citat. Det ska ses som en del av bibliotekets demokratiska uppdrag.
- Biblioteken i Valdemarsvik ska förvalta och presentera vårt skrivna kulturarv. Biblioteken ska stimulera till läsning av litteratur i alla former såväl skönlitteratur som faktaläsning. Bibliotekens breda urval av media ska ge möjlighet att lära känna omvärlden.
- Bibliotekens webbplats ska utvecklas och bli mer interaktiv. Målet ska vara "24-timmarsbiblioteket".
- Biblioteken ska följa med i den senaste tekniken och bevaka nyheter inom informationsteknologi och arbeta aktivt för att öka den digitala delaktigheten i samhället.
- Biblioteken ska öka antalet besökare i bibliotekslokalerna och på hemsidan. För att uppnå detta ska vi bland annat arbeta aktivt med satsningar på olika typer av aktiviteter samt med marknadsföring exempelvis via hemsidan, Facebook, annonser i lokaltidningen, huvudbibliotekets skyltfönster m.m.
- Biblioteken ska vara en del i det livslånga lärandet och erbjuda informationssökning för studier i alla livets skeden. Litteraturförsörjning för studenter sker i enlighet med gällande fjärrlånepolicy.

- Biblioteket har ett ansvar för att visa även andra kulturella uttryck än det litterära. Biblioteket är det offentliga vardagsrummet. Vi erbjuder utställningsmöjligheter och disponerar över lokaler för kulturella arrangemang.
- Bibliotekspersonalen ska ha ett professionellt förhållningssätt till information och litteratur. För att åstadkomma det är det viktigt att personalen har tillgång till kontinuerlig fortbildning. Personalen ska också ta tillvara alla goda idéer för att förbättra biblioteksservicen.

Folkbibliotekets barn- och ungdomsverksamhet

Biblioteket bedriver sedan länge en aktiv, kontinuerlig uppsökande verksamhet till barn och ungdomar, deras föräldrar och olika personalgrupper. Detta innebär bl.a. ett nära samarbete med barnhälsovården, barnomsorgen och skolan. Barn och ungdomar är en prioriterad målgrupp.

Valdemarsviks kommun har under en följd av år försökt att systematiskt arbeta språkmedvetet för att förbättra språkutvecklingen och därmed också läs- och skrivförmågan hos barn och ungdomar. Det ska gå som "en röd tråd" från MVC — BVC — förskolan — skolan — biblioteket.

Flera yrkesgrupper är engagerade i detta arbete. Vår önskan är att nå så många föräldrar som möjligt. Barn- och utbildningsförvaltningen har utbildat språkpiloter inom förskola och skola för att driva utvecklingen framåt.

Utdelning av gåvoboken "Barnens första bok" sker genom distriktssköterskornas försorg med en inbjudan att komma till Barnens dag, som är en återkommande aktivitet för kommunens barnfamiljer. Biblioteket delar ut gåvoböcker till alla nyfödda i kommunen. I samma veva har vi en kortare informationsträff tillsammans med Språkpiloter för de nyblivna föräldrarna. Biblioteket informerar om språkutveckling, Språkpill, tipsar om böcker med rim och ramsor, sånger etc.

Samarbete med förskolan

Regelbundna boktransporter sker från huvudbiblioteket till förskolorna. Böckerna är dels avsedda att läsas i barngrupper på förskolorna. Biblioteket tillhandahåller även bokpåsar till kommunens förskolor som familjerna får låna hem. Det finns böcker på annat språk än svenska samt tvåspråkiga titlar. Bokprat bedrivs av biblioteket efter förfrågan från föräldrar och personal.

Andra läsfrämjande aktiviteter riktas även till förskolorna, exempelvis genom sagostunder och olika sagofigursteman.

Samarbete med skolan

Elever på låg-, mellan- och högstadiet i Valdemarsviks kommun kommer regelbundet till biblioteket för att låna böcker, och de erbjuds också bokprat.

Huvudbibliotekets bokbestånd efterfrågas vid olika temaarbeten och läsveckor, där biblioteket är behjälpligt.

På alla stadier:

Barnen och ungdomarna erbjuds delta i "Bokjuryn" antingen skol- och klassvis eller individuellt. Det pågår ett kontinuerligt arbete med att utveckla bibliotekets hemsida för barn och ungdom och barnbibliotekarierna i Östergötland samarbetar med den gemensamma barnwebben i form av bidrag till t.ex. tävlingar, boktips och teman.

Mål

- Biblioteket i Valdemarsvik har som mål att fånga upp barnen i tidig ålder och vara en del av skolgången. Detta för att inbjuda till läsfrämjande aktiviteter, få barnet att känna sig hemma i biblioteksrummet för att senare ha bokskoleundervisning. Med biblioteksbesök lockas barnen in i böckernas värld, detta genom boktrailer, bokprat med projektorvisning och annat som kan locka barnen till textens värld.
- att utgå från de rekommendationer, som finns i FN:s barnkonvention.
- att låta barn få uttrycka sig på många olika konstnärliga sätt och visa upp detta på biblioteken.
- att fortsätta arbetet med att göra uppställningen av böcker mera barnvänlig på biblioteken.
- att bjuda in föräldrar till biblioteket för att informera om bibliotekets resurser för dem själva och deras barn. Detta kan ske genom att barnbibliotekarien deltar på föräldramöten.

Skolornas egen biblioteksverksamhet

I kommunen finns fyra kommunala skolbibliotek. Dessa drivs idag av skolorna själva. Som tidigare nämnts är biblioteket i Ringarum ett integrerat folk- och skolbibliotek och det är också bemannat av personal från huvudbiblioteket en dag i veckan. Bemanningen på övriga skolor sköts av skolans egen personal. Oftast är det någon pedagog som har ansvaret för skolans bibliotek och finns till hands någon eller några timmar i veckan. Skolbiblioteket på kommunens högstadium är bemannat med personal ca två timmar om dagen.

Skolbiblioteken är belägna i öppna lokaler så möjlighet finns att låna böcker och använda biblioteket även när det inte är bemannat.

Det finns ingen direkt plan för inköp av böcker utan de köps in efter efterfrågan och önskemål. Den tilldelade budgeten täcker inköpen som behöver göras. Skolbiblioteksbudgeten går nästan uteslutande till bokinköp.

Det finns en önskan från skolbiblioteken om ökad bemanning, gärna i samverkan med folkbiblioteket.

Social verksamhet - tillgänglighet

Andelen äldre i kommunen, från 65 år och uppåt är större än snittet i länet och riket.

I kommunen bor även en relativt stor andel personer med annat modersmål än svenska. Att jobba med mångfald och flerspråkighet är därför en viktig och prioriterad del i verksamheten. Enligt Bibliotekslagens 4:e och 5§ ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna samt personer med annat modersmål än svenska.

För att anpassa verksamheten och medierna för dessa grupper erbjuds bl.a. talböcker, lättlästa böcker, böcker med extra stor stil samt medier på andra språk än svenska. Se i övrigt den särskilda medieplanen. Medier på de nationella minoritetsspråken finns lätt tillgängliga via det gemensamma beståndet inom Götabiblioteken.

Valdemarsviks bibliotek bedriver en "Boken kommer"-verksamhet, vilket innebär att den som inte kan komma till biblioteket på grund av sjukdom, ålder eller funktionsnedsättning kan få sina böcker hemlevererade. I övrigt kan äldreboenden och andra särskilda boenden som vill ha boklådor få sådana hopplåda av bibliotekets personal.

Talböcker skickas gratis med posten. Tillgänglighetsbibliotekarien skickar regelbundet talböcker till dem som önskar. Andra väljer att hämta talböckerna själva på biblioteket. Totalt finns ca 80 talbokslåntagare registrerade.

I bibliotekets service ingår att göra medierna samt verksamheten tillgänglig för alla. Särskild **tillgänglighetsplan** finns.

Biblioteket ska sträva efter att tillhandahålla medier på de språk som talas i kommunen.

Mål

- Att nå ut till de låntagare som inte själva kan ta sig till biblioteket. Andelen äldre i kommunen förmodas öka ytterligare under de närmaste åren.
- Att göra bibliotekets information tillgänglig för alla.
- Att på sikt öka antalet låntagare med särskilda behov.
- Att fortsatt arbeta med att göra lokalerna än mer tillgängliga för personer med olika funktionsvariationer.

Biblioteken i Gusum och Ringarum

Valdemarsviks biblioteksfilial i Gusum är belägen i Folkets hus lokaler och biblioteksfilialen i Ringarum är belägen i ortens låg- och mellanstadieskola.

Filialbibliotekens nuvarande verksamhet

Biblioteket i Gusum är öppet tre dagar i veckan. En av dessa dagar är biblioteket bemannat av bibliotekspersonal och med full service. Övriga två dagar bedrivs begränsad och ideell verksamhet. Biblioteket i Ringarum är öppet för allmänheten och skolans verksamhet en dag i veckan.

På filialen i Gusum finns datorer och trådlöst nätverk för publik användning.

Mål för filialbiblioteken

- Samtliga invånare i samhället skall ha kännedom om bibliotekets service och funktion. Biblioteken skall hålla en god balans mellan allmänhetens och skolans behov av tjänster.
- Biblioteken skall vara ett informationscentrum med möjlighet för t.ex. föreningar att sprida information.
- Biblioteken skall bidra till att läsförmågan hos barn- och ungdom förbättras.

Åtgärder för att nå målen

- Biblioteken skall aktivt samarbeta med förskola och skola och den vägen sprida information om biblioteket till föräldrar.
- Fortsätta att marknadsföra bibliotekens tjänster genom exempelvis affisivering, annonsering och muntlig information.

Avslutning

Det är av stor vikt att biblioteksplanen blir ett levande dokument. Därför ska planen anges som referens vad gäller allt arbete med koppling till biblioteksverksamhet i Valdemarsviks kommun. Det är också viktigt att planen uppdateras kontinuerligt. Vår avsikt är att revidera den med tre års mellanrum.

Valdemarsvik 2016-01-13